

Macskadzsampling

XVIII

Azt mondtuk s tényleg azt is hihetnénk, hogy a Csorna határában elszenvedett balesetszerűség volt az a megpróbáltatás, amely Újházy Robertet „szülővárosában” (születése évében valójában még csak „község” volt a helység, és még vagy három esztendeig az is maradt!) amúgy taccsra tette. De hát korántsem ezen, különben nagyon enyhe, megpróbáltatás elszenvedéseért, annak kiállásáért vezetődjött vissza ismételt ez a kocajogász Anteusz az öt világra vető, fatornyos falujának mezőfeketeségéhez! Nem, az igazi „megpróbáltatás” a premontrei prépostság épületegyüttesében, azon belül is a templomban várt rá, ahová déltájban mintegy betévedt. Be, mert nem tartozott a szokásrendjéhez sem misehallgatás céljából templomba járni, sem oda misén kívül például imádkozás céljából betérni, de hát az ember sorsát az égieknek nevezett „véletlenek” kormányozzák. Jelen esetben így, ám attól még nem kötelező az ilyenfajta sorsbillegés fluktuálási önkényének adózni, különösen nem, ha – krónikásként – inkább csak azon momentumok utólagos felragadására, összepasszítására szeretnénk szorítkozni, amelyekről bizton vagy legalábbis meglehetősen biztonsággal állítható: megtörténtek.

Ha már billegés, egyébiránt, akkor éppen az állt be momentán viszonylagos stabilitásba Újházynál, aminek az ide-oda rebbenéseire, elmozdulásaira, kilengéseire akár a dolog természete szerint mindenkor és mindenkinél a leginkább lehet számítani: a szemébe-fülébe, agyába automatikus fizikobiológiával beépített „kamera”; mindenki kiborg valamilyen mértékben. Miután valahol a műszaki üzlet és a húsbolt pólusai között kijelölhető, a századfordulós-szeccessziós házak sora által fémjelzett bevásárlóutca mentén leparkolt, szemben a mai építészet szellemében emelt Városházával, előtte valódi turisztikai központ magasodott, vonzotta magára a tekintetét és vont a is egyúttal magához: a rendháznak a parkra, azazhogy a Szent István térre néző, nemrég gondosan felújított homlokzata, balról jobb felé haladva – kocsni nélkül is „kocsizva”! – a múzeum, templom, kávéház sorrendben. Melyek közül az utolsóval volt is már, lesz is még dolga, éspedig *rutinīre*, dolga Újházy Robertnek, a középsőért jött most éppen ide (csak még nem tud róla, és tudatosítani talán később sem fogja ezt!), míg az elsőt egy kicsikét mosolygunk, „rendeltetészerűleg”, ámbár ezt inkább csak hősünk szellemi attitűdjéhez igazodva

tesszük, amely messzemenően nem hatódott meg a kulturális emlékek áhítatos előjátzásától. Legyen elég annyi, hogy a háromosztatú épület vagy: három épület együttese az egész teret lezárta, Újházy előtt csakúgy, ahogyan mindmáig s feltehetően egy alig korlátozott örökkévalóságig ezt fogja tenni. Vele együtt, azaz: létezésén belül, ugyanilyen sorsra ítéltetett a homlokzat szimmetrikus tagolása, a megkapó vakolatdíszítések sora, akárcsak az ablakokat keretbe foglaló szemöldökpárkányok – mind-mind oldották a tömörszerűséget. A tagolatlan ösztön- és hangulatember, akinek azonban, s ezt tudjuk már, óriási mechanikus memóriája volt, a parkosított tér közepébe vette be magát, és onnan észrevételezte, részint önkéntelenül raktározta mindezt, akárcsak a mértani tengelyhez tapadó *rizalitot* – a parkba fordulás előtt egy „meggondolatlan” gyorsstátát tett Újházy az épületek mentén, melynek során óvatlanul elolvasott némi magyarázó szövegeket az utcafronti tárlókban – vagy a prépostság címerét hordozó zárterkély-falat középütt. A homlokzati front kapuzata mellett balra álló Ágoston- és jobbra *szinyelő* (tájszó, Ú. R. dokumentálható használatából véve), azaz megbújva figyelő Szent Norbert-szobrokat nem *tudta* (hiszen vallásos és művészettörténeti műveltsége alapos kívánnivalókat hagyott maga után), de alaposan *látta* mindazonáltal. Mármost ilyen körülmények között, illetve ezeket követően esett meg betérése a prépostsági templomba; napközben nyitva van az objektum a látogatók számára. A délidőben bekövetkező eseményt persze megelőzték még további kóválygások a parkban, a helyiek szerint a *Palotasoron* való fel-alá sétálás, a hozzá stílszerűen kapcsolt „céltalan” bámuldozással (a letűnt eklektika épületegyüttesének nyugati és keleti szélén álló saroképületek a törzsökös lakosok meglátása értelmében igenis hordozzák az adekvátan historizáló hangulatot, ha szerényebben is, mint a nagyobb városok hasonló környékei, hát mi a fenének fitymálta azokat nyilvánvaló fintorral arcán az a győri jampec, főleg a sor közepén elhelyezkedő, a valahai Sopron Megyei Elő Takarékpénztár 1898-ban felhúzott épületét, amelyet, a ténylegesen, polgári erényként gyakorolt takarékoság jelképeként méhkaptár fémjelez, az csak nem szégyen, a takarékoság?!). Valamennyi időre a kávéház egyik kültéri asztalához is odaült hősünk, s unalmában már-már az épp ez időben, 1999 augusztusában ugyancsak nemrég példaszerűen felújított városi könyvtár gazdag állományát is meglátogatta, de aztán átadta magát annak a programnak, amiért voltaképpen a kistérségi központba jött – legfeljebb nem tudott róla –, a templomlátogatásnak.

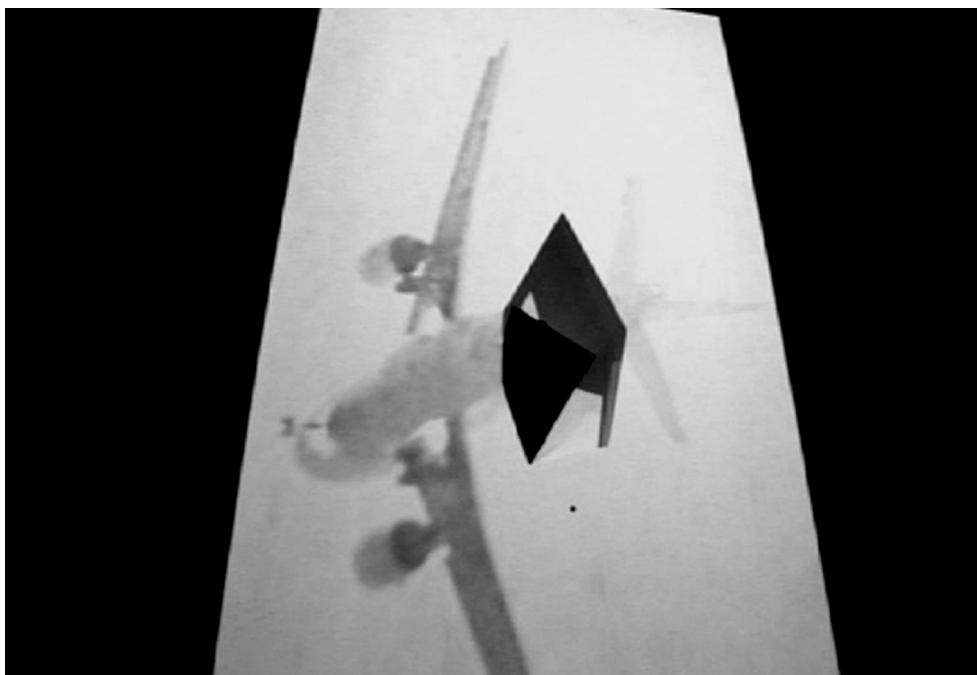
Mária albuma (volt) ez a templom. Barokk alapvetően belülről is, amint azt az előcsarnokból a hajóba belépő látogató a főoltár és a szószék ráugró, illetve megcsavarodottan magasba törő, nyilvánvalóan a XVIII. századból származó alkotmányai rögtön megmutatták, még a kevésbé művelt és érzékeny Újházy Robertnek is. Neki irreleváns információként lebegett a levegőben a „Mária mennybemenetelének” való szenteltség momentuma, ámbár önmagáért, vagyis az előbb említett, „szenteltségi” állapotért beszélt mindjárt az is, hogy a főoltár képe magát „Mária mennybemenetelét” ábrázolja. De nem ez a lényeg, amint a főoltártól balra a prépostság immár Újházy számára jól ismert címéddel ellátott címerével díszített préposti trónus sem látszott annak a szimpatikus dúvad számára, hanem a *templom igazi kincse*. Mintegy magától fordult a betévedt – nem ártatlan barika, de – *kos* pillantása a főoltártól jobbra elhelyezkedő mellékoltár festménye felé. Ezt, sötét színe után, Szerecsen Máriának nevezte (nevezi, fogja nevezni az örökkévalóságig) a nép, és a częstochowai kegykép egyik változatát testesítette meg (testesíti, fogja megtestesíteni...). Erre a helyre 1757-ben került, és a neki tulajdonított csodálatos gyógyulások révén a templom nem sokkal később már közsismert zarándokhelyként működött. Lehet, hogy bizonyos szempontból Újházy is zarándokként érkezett oda azon a

napon? Akár igen, akár nem, csodálatos dolog történt vele most. Amiről *fenomenológiai* annyi mondható: egyszerre csak a földre bukkott. Nevezhetjük ezt egyszerűen ájulásnak is, az előző órákban odakint akkumulatív összeszedett napszúrás következményének a félhomályos, alacsony hőmérsékletű templomtérben, ahol különben egyetlen látogatóként tartózkodott ebben a pillanatban a fiú. Ám ő nem nevezte volna (pusztán) annak, amennyiben a szavak embere. Nem volt az, nem hagyott hátra útmutatót az értelmezéssel kapcsolatban. Ki tudja ezért az igazságot? Senki. Vagy mégis? Talán *odaátról* szólított meg, de úgy, hogy az a szólítás motivikus konkrétumai szerint nagyon is evilági életére vonatkozott? Az örökkévalóság nyelve az ember felé a fizikalitás, a testieség fordításain keresztül fordul. – Mint rekonstruktőrök, kénytelenek vagyunk legalább valamennyire érteni a dologhoz. Nézetünk szerint az *egyesítő találkozás* egyik esetével állunk szemben, mely tartalmilag arról győzte meg emberi felét, hogy ez a találkozás, egyesülés alapvetően nem lesz lehetséges a jövőben. Közben végiglapozódott egy film kockaállománya a fejében; egy színes, nagy, életszerű fotóalbum tárult fel. Ami tehát volt, újólapon megerősíthetjük: Mária albuma. Olyan egy óra lehetett. A képzeletbeli album tartalma pedig: mennybemenetelnek-szenteltség, tarka-barka képek *vonatkozólag*, ezek egyikeként a fekete kegykép. Főoltár, mellékoltárok, trónus, szószék, padok. Freskók, berendezési tárgyak – ahogyan körbe tud kocsizódni, felfelé tud lökődni vizuálisan a két szemlémbe, szemdióba rejtett biológiai kamera, miközben kibillen alóla a fej, ki a test, megroggyannak, összehuttyannak az állandó, megfeszített, mániákus atletizálástól amúgy acélos lábszárak. A Mennybemenetel mint téma. Mennybevitel, mennybeviteli ígéret... Vagy pokolra taszítás? Mindenesetre bensőséges, átmeneti tapasztalat, tapasztalatsor. Jó esetben megvilágosodás és megtisztulás. Rossz, rosszcsont esetben...? Soha, még a mennyekben se véget érő misztikus keresés, amelynek a vágyát, még jobban, mert korábban is megvan az emberben, maga a részlegesen tökéletesebb, teljesebb találkozás vágyát Máriával, az Asszonnyal – a fiúba, a férfiba. Robert lassanként feltápázkodott a szédítően hűvös, nyirkos és csúszós kövezeten, amely még visszhangzott is a sarka csikordulásától. Mária albuma, és én végiglapoztam! Ilyesmit gondolt tényleg.

Andrea albuma mármint a puszta címével sem hagyott kétséget (persze, nem való rögtön azt firtatni, hogy miről *nem...*!) Újházy Robert előtt. A *Szellem-Dancing*, s ez krónikánk szorosabban vett összefüggésrendjéből valamelyest kitekintve, utólagosan is bőven (éspedig méltányossággal) megállapítható, nem kevesebbet követelt, enyhébben szólva: nem kevesebbre invitált, mint a célszemély (ahogyan ő mondja, mert a nagy alakú, tetszetős kötet a Könyvtár örökkévalóságában elvileg az idők végezetéig múlhatatlanul *mondja*: az „Olvasó”/„Szemlélő”, vagyis hát a Befogadó – de nem megfordul ezzel, nőalkotó viszonylatában gondolkodva, a természet egészséges szereposztása?) *kapcsolatba lépését* proponálja a „művésszel”. *Művésznővel*. Hogy ne kövessünk el szentségtörést, legalábbis ne váltsuk ki az egyházi tekintély bizalmatlanságát, magyarán ne pusztán az *Énekek éneke* értelmezésére koncentráljunk leírásai, megragadási kísérletünk, e krónikai (krónikus?) rekonstrukció nyújtása során, amennyiben annak menete szerint filológizálóra vétetne a figura, ugyanakkor mégiscsak a legszemélyesebb világi tapasztalat-előzmények empirikus bázisa kapcsolódjék össze a templomban *ott és akkor* átélt, ámde valamiképpen szóra bírhatatlan, az agyban-szívben s a gatyában egyaránt némán szorongató lelk'-égiségekkel, egyszersmind – és ez a fő! – megvilágítandó az utóbbiakat az előbbiekkal a maguk (mindkettő) plaszticitás-állományában, koncentráljunk a vadító, „portrékra”. Amelyek tehát Andreától, még inkább Andreáról származnak fizikailag, s amelyek hol meghosszabbított napküllők gyanánt zuhogtatják, zubogtatják fel a lenhajuk-

ba kapaszkodó csillámok tincsfényét, hol pedig árnyékvető kitérülések dokumentumai; maguk is ájuldoznak egy nagy, transzcendens megvilágítottság burája alatt, megint máskor tánckoreográfiával rúgják lábukat a körülöttük terpeszkedő árnyéktömbökbe, felhágnak azokra, felszökkennek rájuk, néznek azokra, bámulnak hatalmas szemöldök-kiszédettséggel, (d)epil(l)átumkodva. Rontott barokk szobrokként, széles, az ajakrúzs vonala által is hangsúlyozott szájszegéllyel, vékonyka, de azért nagyon is letagadhatatlan mellegyümölcszel a meztelen vállukra omló frizura alatt. Mindegyre megmozdulva a lepelszerűen bő, léptük nyomán ráncokat vető ruhában; kibomolva abból ember méretű kaucsukbabaként, melynek homályba merül a csípeje, fogadkozásra vonódik előre a jobb tenyere, fellökődő örömmérettől árnyékolódik a szeme, s akár a pitypang virágzat-szárai, erényösen lökődik égbe minden szókeség-hulláma. Karcsú hordó, igenis!, a hasteknő, ahogyan oldalra dől a kibillent egyensúlyú törzs, fordított V alak csúcsaként gömbölyödik combja-lábszára, s emez alakzat zenit-üledékébe emelkedik a térd. Töröküléssel popsísimaság a közelen is távoli némaság elfordulása, mint perfekcionált csőrendszer áramvonallassága tökéletesen „unalmas”, ha csak egy láb látszik éppen a fej nélküli törzstorzión a sörény mögött-között, és szintén csak egy kéz nyúlik ki ebből menekülőleg, bár az per sze, hova máshova?, az Égbe.... És mintegy dühös-vén arcot mutat a harangszoknyás kép, amely táncból van ellesve, táncból érkezett, táncba mozdul tovább; egyik láb kánkánosan felemelve, a másik csak a talajon, hogy az altest nadrágviselés illúzióját kelti; hát, ki is hordja itten a nadrágot?! A napba öltözött asszony meg végképp öreg nő errefelé, arca most testének legmagasabb pontja, vízszintesen nyugszik a térbe körvonalatlan átolvadó világításkorong udvarában, természetszerűleg az orr sárgarépája ugrik csak ki job-

BA: *Labor*, audiovizuális performansz, Labor Galéria, Budapest, 2008.

ban a síkjából, ámbár a szája is szakadék, lihegve, hogyan másként? Másutt épp beharapja (l)enhaját a sejtelmes kutyapillantású, de párdüctekintetű szája, s vele az arc, az egész fej, az egész ember, teljes test, a teljes Teljes. A félreérthetetlen felbűfiződő sztript íz. Amely, kétség se fér hozzá immár, visszakergethetetlenül megindul... – Aligha sorolhatjuk fel minden részletüket, amely a szeretkezésben mindig is szerencsés, csak a szerelemérzelemben örökké szerencsétlen (és ez lényegében momentán, nem csekély mértékben éppen általuk, megjelenésük lendületszelében és utánérzetében derül ki!) Újházy Robert előtt a prépostsági templomban elájulva felvillant, valamennyiét pedig végképp nem. Legyen elég róluk annyi, hogy leginkább képek. Éspedig micsoda képek!

Egyéni s belső történések lenyomata valahány; transz az, amiről vall, talán önszuggesztívó. Alighanem a parapszichológia hatáskörébe tartozik mind, akár mint a szellemjelenés eseményei, élményei – igen, egészen addig elmenően. Hogy azután a tudatban megnyilvánulva, létesülve-e, eleve adottan, hajlanként (Mária után), vagy közvetítetten (miként a transzcendens film kockái)? Nem tudható, Újházy Robert is csak annyit állított róluk később, hogy *nem lesznek* még egyszer. Neki, számára. (Pedig milyen *jó[k]* voltak; amit a *pizsamabaleset* kínos-kellemes bekövetkezése bizonyított Újházynek magához térte után.) Ami akár az Istenszülőre, akár az őt egykor férfiként megszüülőre értendő, mindenképpen elbizonytalanítja a státuszukat. Talán csak annyit állíthatunk róluk bizonyossággal (és ezt megtesszük, még hogyha parazsat gyűjtünk is a fejünkre, mert egyszerűen ez az igazság): a *dolog*, amelynek letéteményesei, hasonlatos a kisgyermek bolyhos játékmackókkal és egyéb plüssállatokkal való harmonikus hangulati-érzelmi fejlesztéséhez. Csak éppenséggel már a felnőtt fiúk és férfiak esetében kell ezt a funkcionális rendeltetést elképzelni, tehát mintegy képletesen szólva – miközben ezzel a képlettel ugyebár nagyon óvatosan kell bánni, ha már egyszer amúgy is „képek” forognak fenn errefelé – *szóval* (minimum) képletesen szólva: mindezzel messzemenően jellemezhető az a hatás, amely alatt Újházy Robert a templomban leledzve, egészen pontosan a Mária-mellékol-tár előtt fetrengett, majd feltápáskodva állt. Valamiképpen ránézett csak előzőleg, belépésekor, odaérkezésekor, mintegy turistai megállapodásakor, férfiúi lecövekelésekor a sötétes arcárnyalatú Kegykép-Mária ikonjára, s az – noha figura szerint majdhogynem semmennyi köze nem volt, semmi valószerű hasonlósággal nem bírt az őáltal ismert asszony arcához vagy (felső)testéhez – rögtön megindított benne valami asszociációs lavinát. Mely talán a pusztán névazonosság egymásra ütéséből táplálkozott leginkább, s a fejben majdnem megszakítás nélkül forgó, dübörgő jelölőszó beleütközvén az eligazító festmény-aláírás kulcskifejezésébe, kilöködött/magába szippantotta: Mária/Mária. S akkor már egyszerre Kainliener Mária Ráhel feje volt az ikonikus műtárgy felső harmadából előhomályló, „kétdimenziós buksi” (Robert kifejezése) helyén, jóllehet nem a fej, a fejesség lett a szinte vadmacskanyálás bestialitású látványelemek legfőbb sajátossága, hanem éppenséggel sokszor takarta az arcot a csigákban leomló, váll alá érő haj, s csak a fenék félgömbös kettéválasztottsága mutatta, miszerint hátat fordít a nyilvánvaló szexuálobjekt, s ha mégis látszott a szem, hát lesütve, lehunyva fókuszált inkább önmagára, netán egyenesen önmagába: az árnyékos vagy napsütötte természeti/műtermi márvány-formáltság felületére és térfogatába... Mária Ráhel Andrea idomkockáiból felépítve. Egy nordikus zsidó nő, akivel immár kétszeresen is dolga van Újházynek, emlékeiből és mint az üdvtörténet egyik szereplőjével szembesülve. Agyrém, egyúttal az egyetlen igazán lehetséges dolog, ami férfiemberrel a *mi kultúrkörünkön belül* megeshet!

De hát nem fog mégiscsak megártani – akár csak pusztán a rekonstrukció keretei között – ennyi plaszticitási meztelenség, szoborfehér, a bőr alatt mérsékeltén-kiporciózott-

tan zsírpárnázott, remegő állományú és mégis feszes, összességében (átfogóan?!) karcsú alakra formált husi? A talán túlságosan is gyakorlatias, leleplező érvényű jó tanács, miszerint az almamellekhez a körtefenék képzetét lehetne társítani... Vagy egy bölcs szólamhangét, Nordiáner Andreáét, akit persze lehet, hogy éppen bölcs aforizmáinak fogalmazása közben hőmérőzött valami csepűrágó skribler, vezette tehát a tollát a kis nőcinek (aki pedig, ellenszolgáltatásként, enyhe erővel, de hő elszántsággal húzogatta annak cerkáját). Újháznak könyörtelenül villant be: „Kötetem lapozgatásakor a fokozatosságot tartanám igen fontosnak – áll a *Szellem-Dancing* bevezetőjében –, hiszen azt szeretném, ha képanyagom, szöveganyagom, és egyáltalában: anyagom :) feldolgozása olyan lenne a Feldolgozónak, mint a kibontakozó szerelem. Velem, persze. Ha fokozatosan alakulna ki az intimitás Befogadóm és Művésze, aki én vagyok, nagyon is én vagyok, között.” Pontosabban (nyilván): *Ha az olvasás során fokozatosan intimitás alakulna ki az olvasó és a (nőnemű) művész között.* Nem ugyan az életben, tényleg, mert hiszen szellemi, művészeti interakcióról van itt szó, ám, befogadásiilag, (szinte) az életben mégiscsak, lévén a befogadási történések az (értelmiségi) élettevékenységek közé sorolódnak. És Újházy értelmiségi. Most is, a templom mélyén is, amint feláll, matrózpólóját lehúzkodja vékony farmernadrágjának átfoltosodott slicce elé, és valami szadista történelemtanárra jóvoltából, aki *anno dacumal* valahány jogra felvételiző osztálytársával egyetemben jól megfingatta, köpni kezdi maga elé (tényleg, csorog a nyála is, miközben visszanyerve egyensúlyát, kifelé irányozza egyenesedő lépteit a homályból, a kapuzat résein át beszökő éles fénypántok által határolt vonzó, a fejbevágó meleg mellett legalább szabad levegőt is kínáló *kívülség* négyyszöge felé), akárha fanszörzet foszlányait a foga közül, *ide adekvát* műveltségi anyagként, a misztikusokat: Bingeni Hildegard, Sienai (Szent) Katalin, Norwichi Julianna, Genovai Katalin, Avilai (Szent) Teréz, Lisieux-i Teréz, majd Edith Stein, naná!, csak a befolyással bírók, elismerésnek örvendő, tevékenységi csúcspontok – Margareta Porçte-ot 1310-ben eretnekként megégették. Csupa nő, de hát a férfikkal, akár még egy Eckhart Mester jelentőségi szintjén is, foglalkozzanak a buzik! Mindenesetre impozáns a sor, még impozásabb a felsorolni-tudása, szóval, Újházy Robert értelmiségi. Vagy az lesz mindenképp, ha egyszer el tudja végre végezni a jogi egyetemet, amire minden nehézség ellenére is megvan azért minden remény. Az olyan históriás truvájokat felvonultató tantárgyakkal, mint például a „Római jog” vagy a „Magyar alkotmánytörténet”, nem is volt soha baja, az évszámokat rettentő könnyedén bemagolta, a „Jogfilozófia” ellenben, ravasz, nem mindig felismerhető rejteketukon keresztül karöltve az olyan gyakorlatorientált stúdiókkal, mint a „Szabályesetek”, a „Normaalkalmazás” vagy a „Ténymegállapítási folyamatok” – nem beszélve még akkor a Kádár-éra utolsó évtizedében, majd aztán a rendszerváltozáskor és közvetlenül utána különösen, egyesek szemében kétes módon meggazdagodott apjára, s ezzel egész családjukra, őrá magára is gyanús fényt vető „Gazdaságetika – gazdaságtechnika” avagy a „Méltányossági paradigmák” elnevezésű tanegységek megszerzésének kilátástalanságáról, lévén Újházy szívacsagya gyermekes: közvetlen játékos-kreatív érdeklődés híján egyszerűen visszaloccsantotta az információlavór levét, amelyben szerinte önkényes módon megmártották – már sajnálatosan kivívták bosszúságát, majd vastagon hozzájárultak gyakori és megszokott bukásaihoz. Az elmúlt júniusban kereken kilenc éve volt annak, hogy – a végre: ötödszörré sikeres felvételit követően – jurista tanoncnak állt, de konkrétan még mindig nem sejtett fel előtte a tanulmányok befejezése.